

ОБРАЗАЦ 6

ПРИМЛ.	31. 03. 2025
Орг. јед.	Бројност
05	2209

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА МЕДИЦИНСКИХ НАУКА У КРАГУЈЕВЦУ
и
ВЕЋУ ЗА МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

На седници Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу одржаној 13.12.2024. године (број одлуке: IV-03-901/21) одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом: „Детерминанте здравља и неостварене здравствене потребе адолесцената у Србији”, кандидата **Бојане Миликић**, студента докторских академских студија Факултета медицинских наука, за коју је именован ментор **доц. др Далибор Стајић**, доцент за ужу научну област Хигијена и екологија Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу.

На основу података којима располажемо достављамо следећи:

ИЗВЕШТАЈ
О ОЦЕНИ УРАЂЕНЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Подаци о докторској дисертацији
1.1. Наслов докторске дисертације:
Детерминанте здравља и неостварене здравствене потребе адолесцената у Србији
1.2. Опис докторске дисертације (навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, шема, графикана, једначина и референци) (до 500 карактера):
Докторска дисертација представља оригиналну научну студију која се бави анализом и евалуацијом детерминанти здравља и неостварених здравствених потреба адолесцената у Србији. Написана је на укупно 88 страна, садржи следећа поглавља: Увод, Циљеви и хипотезе, Материјал и методе, Резултати, Дискусија, Закључак, Допринос истраживања и предлог мера и Литература. Докторска дисертација садржи 23 табеле, 4 шеме и 2 графикана. Поглавље Литература садржи 155 извора цитираних библиографских јединица из иностраних и домаћих релевантних публикација.
1.3. Опис предмета истраживања (до 500 карактера):
Предмет ове студије пресека, спроведене на репрезентативном узорку, је испитивање повезаности детерминанти здравља и неостварених здравствених потреба адолесцената старости од 15-24 године са територије Републике Србије. Студија је део четвртог националног Истраживања здравља становништва које је од 5. октобра до 30. децембра 2019. године спровео Републички завод за статистику, у сарадњи са Институтом за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и Министарством здравља Републике Србије.

1.4. Анализа испуњености полазних хипотеза:

У складу са постављеним хипотезама студија је показала да су значајни социо-демографски и социо-економски предиктори здравственог стања адолесцената: припадност одређеном региону, брачни и радни статус, као и конзумирање алкохола и ниво ухрањености. Значајни предиктори незадовољених потреба за здравственом заштитом су године старости, регион, брачни статус и статус запослења. Доминантни разлози за неостварене здравствене потребе су финансије, дуга чекања, удаљеност од здравствених установа испитаника.

Као значајан предиктор доброг здравља студената издвојио се оптималан индекс телесне масе, док статистички значајна повезаност са материјалним статусом, физичком активношћу и навикама у исхрани, није потврђена.

Анализирајући повезаност пушења, употребе алкохола и физичке активности адолесцената са социо-демографским и социо-економским карактеристикама, утврђена је статистички значајна разлика између: социо-демографских карактеристика (пола и старости) и пушења и конзумирања алкохола у последњих 12 месеци, као и пушења и конзумирања алкохола у последњих 12 месеци и нивоа образовања, док је физичка активност показала статистички значајну повезаност са материјалним статусом.

Није утврђена повезаност сексуалног понашања (употреба контрацептива) и социо-демографских и социо-економских карактеристика испитаника. Утврђено је да постоји статистички значајна повезаност неостварених здравствених потреба са присуством хроничних болести и самопроценом здравља. Није установљена повезаност социјалне подршке са материјалним стањем испитаника. Утврђена је значајна повезаност одређених детерминанти здравља и неостварених здравствених потреба код адолесцената различитих региона Републике Србије.

1.5. Анализа примењених метода истраживања:

У поглављу Материјал и методе описана је врста студије, популација која се истражује, узорковање, инструменти истраживања, варијабле које се мере у студији, снага студије и величина узорка и статистичка обрада података. Истраживање је део Националног истраживања здравља становништва Републике Србије, које је реализовано у току 2019. године од стране Републичког завода за статистику, Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и Министарства здравља Републике Србије. Истраживање је реализовано у виду студије пресека. Истраживањем је обухваћена популација адолесцената старости од 15-24 године. Стратификовани узорак чинили су испитаници на нивоу четири (4) географска региона (Београд, Војводина, Шумадија и Западна Србија, Јужна и Источна Србија). Као инструмент истраживања коришћен је стандардизован упитник Европског истраживања здравља – трећи талас (EHIS-wave 3), који је употребљен у сличним популационим истраживањима здравља у земљама Европске уније. У посматраном узорку било је 1519 испитаника. Зависне варијабле су здравствено стање (самопроцена здравља, присуство хроничних болести) и неостварене потребе за здравственом заштитом, док су независне варијабле биле усмерене на посматрање социо-демографских карактеристика: пол, узраст, брачни статус и регион, и социјално-економске карактеристике: образовање и материјално стање испитаника, животни стилови (навике у исхрани, физичка активност, пушење, употреба алкохола, сексуално понашање), индекс телесне масе, коришћење здравствене заштите и социјална подршка. У обради података коришћен је комерцијални, стандардни програмски пакет SPSS, верзија 20.0. (*Statistical Package for Social Sciences software* (SPSS Inc, version 20.0, Chicago, IL)). За приказивање података коришћене су дескриптивне методе: табелирање, графичко приказивање и мере варијабилитета. У статистичкој обради података, континуалне варијабле су презентоване као средња вредност $\pm$ стандардна девијација, а категоријске као пропорција испитаника са одређеним исходом. За поређење средњих вредности континуалних варијабли су коришћени непараметријски тестови (*Mann Whitney u/или Kruskal-Wallis* тест) за резултате који нису пратили нормалну расподелу,

што је утврђено помоћу *Kolmogorov-Smirnov*-ог теста. *Hi*-квадрат (χ^2) тест је коришћен за упоређивање разлика у учесталости категоријских варијабли. Повезаност зависних варијабли и низа независних варијабли испитивала се одговарајућом биваријантном логистичком регресијом. Ризик се оцењивао помоћу величине OR (*odds ratio*), са 95% интервалом поверења. Статистички значајним сматрали су се сви резултати где је вероватноћа мања од 5% ($p < 0.05$).

1.6. Анализа испуњености циља истраживања:

Циљ истраживања је био испитивање повезаности демографских, социоекономских и бихевиоралних детерминанти са здрављем адолесцената Републике Србије и испитивање фактора који су повезани са неоствареним здравственим потребама адолесцената на територији Републике Србије. Утицај свих наведених предиктора је статистички испитан, чиме је циљ истраживања у потпуности испуњен.

1.7. Анализа добијених резултата истраживања и списак објављених научних радова кандидата из докторске дисертације (аутори, наслов рада, назив часописа, волумен, година објављивања, странице од-до, DOI број¹, категорија):

Истраживањем детерминанти здравља и предиктора неостварених здравствених потреба адолесцената у Србији, добијени су следећи резултати:

Статистички значајна повезаност утврђена је између социо-демографских карактеристика (регион и брачни статус) и присуства хроничних болести и неостварених здравствених потреба. У Војводини је било више испитаника са хроничним болестима, а неостварене здравствене потребе су биле најзаступљеније у београдском региону. Испитаници који се никад нису женили/удавали су знатно мање имали хроничне болести и неостварене здравствене потребе, док је код разведених забележено значајније присуство хроничних болести. Када су у питању социо-економске карактеристике, утврђена је статистички значајна повезаност радног статуса и хроничних болести.

Статистички значајна разлика постојала је у учесталости конзумирања алкохола, нивоу ухрањености и коришћењу здравствене заштите у односу на хроничне болести, као и самопроцене здравља у односу на присуство хроничних болести и неостварене здравствене потребе. Испитаници који су свакодневно и повремено конзумирали алкохол, који су били гојазни и предгојазни и они који су користили здравствену заштиту у последњих 12 месеци су у значајно већем проценту имали хроничне болести.

Посматрајући одређене детерминанте здравља у зависности од социо-демографских карактеристика, утврђена је статистички значајна повезаност: пола и старости са пушењем, конзумирањем алкохола у последњих 12 месеци, коришћењем здравствене заштите и нивоом ухрањености. Постојала је и статистички значајна разлика у уносу хлеба, врсти масноћа за припрему хране и уносу воћа код испитаника различитог пола, као и у уносу хлеба и редовности доручка у односу на старосне групе, док је ниво ухрањености показао статистички значајну разлику у односу на пол и старосне групе.

Посматрајући одређене детерминанте здравља у зависности од социо-економских карактеристика, утврђена је статистички значајна повезаност: пушења, употребе алкохола у последњих 12 месеци, коришћења здравствене заштите и нивоа образовања, док је физичка активност показала статистички значајну разлику у зависности од материјалног статуса. Утврђена је и повезаност редовности доручка, уноса хлеба и образовања и нивоа ухрањености, као и употребе млека и млечних производа, уноса хлеба, рибе, воћа и поврћа са материјалним стањем. Постојала је и статистички значајна повезаност између социјалне подршке и материјалног статуса.

Утврђене су статистички значајне разлике у одређеним детерминантама здравља и неоствареним здравственим потребама код адолесцената различитих региона Републике Србије.

¹ Уколико публикација нема DOI број уписати ISSN и ISBN

Резултати су показали да је у региону Београда највише испитаника са неоствареним здравственим потребама. Утврђена је повезаност пушења и употребе алкохола са регионима. Све навике у исхрани су показале статистички значајну разлику међу регионима.

Утврђено је да постоји статистички значајна разлика између неостварених здравствених потреба и присуства хроничних болести. У групи испитаника са хроничним болестима највише је било оних који имају неостварене здравствене потребе.

Резултати ове докторске дисертације су публиковани у једном оригиналном научном раду који је објављен у часопису индексираном на SCI листи:

Milikić B, Stajić D, Đonović N. Sociodemografski i socioekonomski prediktori neostvarenih zdravstvenih potreba adolescenata i mladih odraslih u Srbiji - deo nacionalnog istraživanja. Srpski arhiv za celokupno lekarstvo. 2024;152(9-10):499-504. doi: 10.2298/SARH240517073M. M23.

1.8. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области и анализа извештаја о провери докторске дисертације на плагијаризам (до 1000 карактера):

Прегледом литературе и увидом у биомедицинске базе података као што су *Pubmed*, *Medline*, *KOBSON*, *SCI*-индекс, претрагом кључних речи, нису пронађене студије истог дизајна. Извештај о провери докторске дисертације на плагијаризам је показао подударање са другим изворима од 11%, с тим да је највеће подударање у делу Материјал и методе и односи се на предходно публиковане радове који су имали исту или сличну методологију, такође подударање постоји и са резултатима објављеног истраживања које је спроведено у оквиру ове докторске дисертације. Комисија констатује да докторска дисертација кандидата Бојане Миликић, под називом „Детерминанте здравља и неостварене здравствене потребе адолесцената у Србији“, представља резултат оригиналног научног рада.

1.9. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области:

Допринос ове дисертације се огледа, пре свега, у идентификацији фактора ризика који утичу на здравље и незадовољење здравствених потреба адолесцената. Резултати истраживања могу дати нови правац у изради стратегија и дефинисању низа превентивних програма за побољшање и очување здравља адолесцената и повећања приступачности услуга здравствене заштите. Такође би могли да се искористе за процену ефеката рада на реформи и развоју здравственог система и креирању здравствене политике чија би имплементација допринела унапређењу здравља адолесцената у Србији. У нашој земљи не постоје студије које су се детаљно бавиле анализом детерминанти здравља и неоствареним здравственим потребама адолесцената.

1.10. Оцена испуњености услова за одбрану докторске дисертације у складу са студијским програмом, општим актом факултета и општим актом Универзитета (до 1000 карактера):

На основу анализе достављене документације Комисија констатује да су испуњени сви услови за одбрану докторске дисертације кандидата Бојане Миликић, под називом „Детерминанте здравља и неостварене здравствене потребе адолесцената у Србији“, у складу са студијским програмом Докторских академских студија, општим актом Факултета и општим актом Универзитета.

2. ЗАКЉУЧАК

На основу анализе докторске дисертације и приложене документације Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „Детерминанте здравља и неостварене здравствене потребе адолесцената у Србији“, кандидата Бојане Миликић, предлаже надлежним стручним органима да се докторска дисертација прихвати и да се одобри њена одбрана.

Чланови комисије:

Проф. др Марија Секулић, ванредни професор
Факултета медицинских наука Универзитета у
Крагујевцу

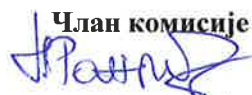
за ужу научну област Хигијена и екологија

 Председник комисије

Доц. др Немања Ранчић, виши научни сарадник
и доцент

Медицинског факултета Војномедицинске
академије Универзитета одбране у Београду

за ужу научну област Фармакологија и
токсикологија

 Члан комисије

Доц. др Катарини Јанићијевић, доцент

Факултета медицинских наука Универзитета у
Крагујевцу

за ужу научну област Социјална медицина

 Члан комисије